

мистецькими шедеврами певної країни є можливість створити відповідну листівку із використанням фотографій Canva та із додаванням активних посилань на музику композиторів; створення інфографіки – наочного способу подачі даних у графічній формі, який допомагає структурувати великі обсяги інформації, наприклад, при узагальненні тем різних стилевих напрямків оформити характерні риси бароко, класицизму, романтизму, тощо; використання діаграми зв'язків чи інтелектуальних карт при вивченні жанрів вокальної та інструментальної музики (з почерговим додаванням); написання «Резюме митця» для візуалізації біографічних даних та творчих здобутків; створення наліпок із фотографій композиторів за допомогою функції видалення фону для музичної літератури; розроблення афіші театральної вистави до вивчених опер, балетів, мюзиклів та багато інших способів використання Canva.

Отже, використання платформи графічного дизайну Canva відкриває нові можливості для вчителів та здобувачів освіти і допомагає будувати взаємодію педагог-учень на новому рівні з використанням віртуального середовища.

Застосування в професійній діяльності преміальної версії «Canva. Освіта» допоможе вчителю не лише заощадити кошти і час, а й значно урізноманітнити освітній процес, розробляти і розповсюджувати власні освітні продукти із використанням 100 мільйонних стокових фото-, відео- та аудіоматеріалів, сприяти рефлексії, вибирати із бібліотеки ресурси, які містять усе: від планів уроків до звітів і плакатів. Разом із педагогічною підпискою вчитель підвищує зацікавленість здобувачів освіти до предмету завдяки оригінальним матеріалам, адже в реаліях сьогодення візуальна комунікація та співпраця є важливими інструментами в навчанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гич Г. М. Кліпове мислення молоді: друг чи ворог навчання?. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу Києво-Могилянська академія. Серія: Педагогіка. 2016. Т. 269. Вип. 257. С. 38–42.
2. Коростіль Л. А. Покоління Z: пошук способів педагогічної взаємодії. Народна освіта. Вип. 1 (34). 2018.
3. Лобач І. В. Платформа графічного дизайну Canva як засіб візуалізації навчального матеріалу уроку. Інноваційні практики наукової освіти : матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 8-11 грудня 2021 р.). Київ, 2021. С. 316–318.
4. Платформа графічного дизайну Canva. URL: <https://www.canva.com> (дата звернення: 05.04.2023).

*Винярська Ірина
Науковий керівник – доц. Тютюнник Ірина*

МУДРІСТЬ ЯК ЗБРОЯ

2002 року в Україні відзначали 300-ту річницю пам'яті видатного українського філософа, письменника, богослова Григорія Сковороди. З цієї нагоди було реалізовано проект «Мудрість як зброя» за грантової підтримки Українського культурного фонду, спільно з Громадською організацією «Екологія. Культура. Мистецтво» та Львівським музеєм історії релігії [1]. Коли зароджувалась ідея виконання творів для цього проекту, побажаннями для авторів було нестандартне, не оповідне трактування образу філософа.

Метою статті є показати зміну трактування образу та особливостей побудови сюжетної композиції у сучасному образотворчому мистецтві, його тяжіння до філософського інтерпретування, звернення до мови символів і образів.

До висвітлення теми нам прислужилася публікація І. Тютюнник та Н. Добрянської, де розглянуто твори українських графіків, виконані близько 1972 року, у 250-річний ювілей з дня народження Г. Сковороди [3]. Здійснене дослідження дозволить порівняти поширені сюжети та композиційні прийоми творів означеної тематики періоду соціалістичного реалізму та новітні, початку XXI ст. Зокрема, тут розглянуто поширені групи зображень, а саме екслібриси, портрети, ілюстрації та сюжетну станкову графіку.

Ми проаналізували 24 твори (переважно живопис та графіку), виконані в рамках проекту «Мудрість як зброя». Учасниками виставки стали відомі українські художники, як досвідчені, так і молоді, які представляють харківську, одеську та львівську художні школи.

Серед них Роман Романишин, Володимир Чорнобай, Олексій Малік, Олексій Чекаль, Андрій Будник, Антоніна Анорічева-Єрьомка, Микола Опанащук, Марта Луків-Любицька, Олена Якимова, Дарина Єрьомка, Леся Рось, Альона Чупріна, Ольга Опанащук, Ірина Данилів-Флінта, Мирослав Ясінський, Роман Опалинський, Сергій Папроцький, Микола Грималюк, Зоряна Опанащук. Кожен твір є своєрідним вшануванням пам'яті творчості Григорія Сковороди, що передає суть його творів та й філософію самого автора через композицію, колорит і символіку.

Особливістю виставки є те, що художники намагалися уникати портретних зображень, а прагнули передати сюжет творів Григорія Сковороди чи життєве кредо філософа швидше через враження від їх сприйняття. Роботи 22-х митців можна поділити на групи: портретні (найбільш не чисельна група), сюжетно-оповідні та абстрактні.

Так, серед портретів на виставці виділяється твір Миколи Грималюка «Портрет Григорія Варсави Сковороди», який є особливий за стилістикою. Ця картина є своєрідним синтезом кольору, світла, плям та ліній, що створює новий неповторний образ, через який митець подає нам світ Григорія Сковороди. Попри, на перший погляд, реалістичність портрету, він трактований так, що відволікає глядача від рис портретованого, а дозволяє абстрагуватись від них і сприймати обличчя як певний архетип, як втілення рис мудрості, духовності, відреченості від мирського життя. Образ філософа доволі сумний, що підсилюється і написом на роботі: «Весь світ спить».

У роботі «Український універсум» Ольги Опанащук Сковорода постає як втілення космічної енергії, яка символізує силу людини. Авторка досягла такої монументальності статичного образу через трактування силуету як частини небосхилу, який матеріалізувався у постаті. У графічному листі А. Чупріної «Духовний потенціал» застосовано подібний композиційний прийом заповнення абрисів силуету реалістичними елементами. Також застосовано прийом контрасту величин, де маленькі постаті натякають на важкий життєвий шлях українського філософа.

Все ж, більшість робіт на виставці є сюжетними, які розповідають про філософію Григорія Сковороди, його бачення та розуміння того, що нас оточує. Роботою, яка перша попала в поле зору відвідувачів виставки, стала картина львівської художниці Зоряни Опанащук «З видимого пізнай невидиме». Цей твір став своєрідною ілюстрацією на вислів філософа: «в тілі нашім дві храмини: одна земна, друга небесна». Робота своєрідно поділена на дві частини: перша – чорна, тьмяна, без світла, земна; друга – біла з золотим орнаментом, багата, небесна. Співставлення двох зовсім різних світів, які існують в одній людині, фрагментарність зображень, поділ тла на дві умовні контрастні частини демонструють філософське трактування, притаманне нашому часу. Зображення ніг на картині символізує нелегкий шлях людини, а також можливість вибору, який постає перед кожним у житті. Кольорова гама роботи є темною, але яскравим акцентом слугує білий килим з золотим орнаментом. Композиція врівноважена за рахунок зображення стоп і частини дерев'яної тростини. Виразно реалістичне трактування елементів, фаховість подачі свідчить про те, що перед нами досвідчена художниця, незважаючи на її юний вік.

Складною за композицією є картина Романа Опалинського «Спільна гойдалка», яка ілюструє повернення до повноцінного функціонування світу і відродження його гармонії. Тут більші і менші елементи укладені колажним способом нашарування та перекриття. Пейзаж «Вже хмара пройшла» Г. Сковорода» Ірини Данилів-Флінти передає враження від уявних мандрів, в які потрапляєш, читаючи твори письменника. Тут авторка застосувала передачу красу фактурності поверхонь за допомогою ефектів розпливу фарби, сітки виразних мазків, пастельності та легкості відтінків. Конкретний сюжет демонструють і композиції Мирослава Ясінського «Уміти шукати щастя тут і зараз», Олени Якимової «Філософія серця» та інші.

Картини «Коріння зростає» Дарини Єрьомки та «Філософія радості» Марти Луків-Любицької, «Брама до саду Божественних пісень» Романа Романишина представляють виразно групу так званого орнаментованого живопису, де візерунок створюється переплетення мазків, їхньої щільності, гра кольорів, розробкою фактури плями, повтором подібних мотивів. Такі роботи зазвичай барвисті та деталізовані. Навмисний повтор елементів спостерігаємо і в картині Лесі Рось «Поміж світами». Взагалі, можемо стверджувати, що така схильність до орнаменталізації присутня у більшості експонатів і демонструє одну із тенденцій сучасного мистецтва [4].

Оригінальними є образи тернопільського художника Володимира Чорнобая, який презентував на виставці три роботи «Жаби. Традиційне передчуття творення», «Жаби. Галіція» та «Жаби. Байка 16», написані на картонних упаковках. Зображені візерунково розроблені мотиви жаб, з одного боку, яскраво характеризують модернову стилістику автора, з іншого – якнайкраще відповідають словам Григорія Сковороди: «Сила...всяка розкіш може зубожити і висохнути, як озеро, лише чесне ремесло забезпечить непишне, але спокійне існування...». Художник у своїх роботах заперечує усталений символізм жаби, розриває стереотипи та показує тлінність усього матеріального та цінність духовного. Самобутність і асоціативність його робіт спонукає до мислення, уявної гри формами, споглядання естетичних поверхонь майже абстрактних живописних плям.

Серед графічних творів можемо виділити диптих «Поміж світами» Лесі Рось, комп'ютерну графіку «Густав Олізар» та «Досконала таємниця» Андрія Будника, «Світ ловив мене та не спіймав» Олексія Чекала. Цікавою серед цих робіт є «Досконала таємниця», яка піднімає тему масонства Григорія Сковороди. Протягом історії творчість філософа сприймали по різному. У радянські часи його вважали атеїстом, через те, що він йшов в супереч настанов церкви, пізніше – соціалістом, масоном. Ця графіка зображена на чорному тлі, що передає образ ночі і темряви як символів втаємничення.

Серед композиційних прийомів сюжетних творів другої половини ХХ ст. дослідники виділяють такі поширені засоби: виділення композиційного центру контрастами величини, тонального вирішення, застосування прийому ізоляції головного мотиву, реалістичне трактування образів, художню правдивість, їх монументальне узагальнення [3]. Якщо характерною рисою сюжетних творів другої половини ХХ ст. є переважаючий жанрово-оповідний характер розкриття теми, певна стереотипність трактування візуальних образів, повторювана тематика, то картини початку ХХІ ст. значно сміливіші за образність, що, відповідно, впливає і на більшу варіативність композиційної подачі.

Ще однією групою є виразно абстрактні роботи, яких на виставці було представлено лише дві. На полотні «Крізь темряву...Пам'яті Григорія Сковороди» Сергія Папроцького зображено чудову гармонійну площинну композицію з геометризованих плям, нашарованих одна на одну і доповнену написами. Композиційний центр виділено світлішими кольорами та крупнішим шрифтом. На картині «Філософія серця» Олени Якимової показана сіра матерія, те «невидиме», яке філософ закликає шукати у звичних, буденних речах. Такий формалізований підхід до трактування образів цілком відповідає тенденціям сучасного мистецтва у вмінні своєрідно передати емоції та почуття.

Висновки. На прикладі художніх творів з виставкового проекту «Мудрість як зброя» можемо виразно окреслити схильність сучасних митців до не оповідності сюжету, а концептуального, асоціативного сприйняття образу. Це відповідно змінило композиційне трактування картинної площини, вплинуло на колористику, створення своєрідної суміші абстракції та реалізму. Саме такою складною палітрою, інтелектуальним переосмисленням сучасні митці передають розуміння гармонії людини та світу, сили мудрості великого українця, цінність і проблематику його творів, що залишається актуальною і в наш час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мудрість як зброя. URL: <https://www.tmf-museum.com/expositions/%D0%BC%D1%83%D0%B4%D1%80%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%2C-%D1%8F%D0%BA-%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%8F> (дата звернення: 12.04.2023)
2. Трач О. «Мудрість, як зброя»: у Тернополі презентували виставку, присвячену Сковороді. URL: <https://zz.te.ua/mudrist-iaak-zbroia-u-ternopoli-prezentuvaly-vystavku-prysviachenu-skovorodi-foto/> (дата звернення: 12.04.2023)
3. Тютюнник І., Добрянська Н. Композиційне трактування графічних образів Г. Сковороди. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 57. Том 3. С. 102–108.
4. Тютюнник І. С. Композиційна фрагментарність сучасного твору візуального мистецтва. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Гельветика, 2020. Вип. 33, т. 2. С. 69–75.